

DN DEBATT-BETYG: KRITISK GRANSKNING AV DEBATTARTIKLAR

Det behövs en systematisk, nykter och rättvis granskning av journalistiken och den allmänna debatten, anser **Stefan Schubert**, filosof och skapare av DN Debatt-betyg.

Text: Stefan Schubert

Den låga nivån på den politiska debatten är ett evigt samtalsämne i media och bland vanliga väljare. Man menar att politiker ägnar sig för mycket åt käbbel och tom retorik, men även att de gör många påståenden som är missvisande eller till och med falska. Som en reaktion på det har det på senare tid dykt upp diverse "faktakollar" som kontrollerar politikernas och politiska tyckares påståenden i många länder. **Barack Obamas** och **Mitt Romneys** påståenden under 2012 års presidentvalsdebatter faktakollades till exempel av en rad hemsidor och tidningar, såsom *PolitiFact.com*, *Factcheck.com* och *New York Times* (som genomförde dem live på nätet).

På min blogg *DN Debatt-betyg*, där jag kritiserar och analyserar artiklarna på *DN Debatt* (Sveriges största och viktigaste opinionsforum) utvecklar jag denna idé. I stället för att enbart kontrollera faktapåståenden så kritiserar jag även andra problem med argumentationen, såsom logiska felslut, underlåtenhet att bemöta relevanta motargument, underlåtenhet att ge evidens för gjorda påståenden, etc, så att säga rad för rad. På basis av dessa kritiska kommentarer delar jag även ut ett betyg på en skala från 0-10.

Ett mål med mina granskningar är att ge stöd åt uppfattningen att den politiska debatten håller en för låg nivå. Det är delvis av det skälet jag valt att analysera just *DN Debatt*. *DN Debatt* anses nämligen allmänt vara det mest seriösa debattforumet inom svensk politik. Om argumentationen på *DN Debatt* är bristfällig, har man skäl att tro att det ser minst lika illa ut på andra håll.

På basis av detta resonemang menar jag att de analyser jag hittills genomfört indikerar att uppfattningen att den politiska debatten håller en låg nivå är korrekt. Direkta faktafel är inte ovanliga på *DN Debatt*, medan mindre tydliga former av argumentationsfel är ännu vanligare. Den som vill bilda sig en uppfattning om hur omfattade problemen är uppmanas att läsa ett par inlägg med olika betyg på min blogg (adressen är dndebattbetyg.wordpress.com).

Ett annat mål är att visa vad som måste till för att höja nivån på den politiska debatten, nämligen systematisk kritisk granskning. På ett sätt är detta egentligen långt ifrån något originellt förslag. Tvärtom är uppfattningen att kritisk granskning är ett viktigt och effektivt medel för att av-

slöja felaktigheter och problem mycket utbredd, inte minst bland journalister – vars kritiska granskning håller efter bland annat korruption och maktmissbruk – och inom vetenskapen – där *peer review* är det centrala instrumentet för kvalitetssäkring.

Vad som dock är viktigt är att förstå vilken *typ* av kritisk granskning som behövs. I en mening förekommer det nämligen redan idag en hel del kritisk granskning av politiska debatter, tal och texter. Denna kritiska granskning genomförs emellertid för det mesta i ett högt och ilsket tonläge, något som gör att många anhängare till den kritiserade sidan är obenägna att acceptera kritiken även om den är riktig. Vidare är denna kritiska granskning för det mesta ganska osystematisk och uppblandad med egen argumentation för positiva teser.

Journalistiken måste bli mer
rigorös, vetenskaplig och seriös

Vad som istället behövs är, menar jag, en kritisk granskning som är *nykter*, *rättvis* och *systematisk*. Den behöver inte nödvändigtvis vara opartisk, även om jag försöker vara det, men den måste bestå av en noggrann och saklig bedömning av argumenten. En sådan granskning kommer vara mer tillförlitlig och ha större chanser att övertyga anhängare till artikelförfattarna. Det är således en sådan form av kritiska granskningar som jag efter bästa förmåga försöker genomföra.

Ett sätt att beskriva detta är att jag vill bedriva en form av kritiska granskningar som har ett mer vetenskapligt anslag än den genomsnittliga journalistiska textgranskningen. Således kan min blogg ses som en del av den rörelse mot att göra journalistiken mer vetenskaplig som vi sett mer och mer av på sistone. I USA är inte minst namnet **Nate Silver** förknippad med denna rörelse. Med hjälp av avancerade statistiska beräkningar lyckades han på sin blogg *FiveThir-*

tyEight förutsäga 2008 och 2012 års presidentval häpnadsväckande väl, till skillnad från traditionellt arbetande journalister och tyckare som gick på sin magkänsla. Även om jag naturligtvis arbetar med helt andra metoder håller jag med Silver om att journalistiken på en rad olika sätt måste bli mer rigorös.

Låt mig beskriva vilka erfarenheter jag haft hittills av detta experiment. En viktig observation är att det inte förefaller vara så svårt att vara någorlunda rättvis som man hade kunnat tro. Många argumentationsfel är så flagranta att de helt enkelt inte går att missa. Min policy att alla argumentationsfel ska påpekas gör det lättare att vara rättvis, eftersom man därigenom undviker svåra beslut om vilka fel som ska lämnas därhän. I sådana beslut kan ju politiska motiv komma att spela en roll.

En annan sak värd att notera är hur stor spridningen är mellan olika artiklar. Vissa innehåller en lång rad brister, medan andra är välargumenterade. Det senare borde ge an-

Om en sådan praxis infördes skulle problemen med felaktiga eller missvisande faktapåståenden förhoppningsvis minska kraftigt. Emellertid skulle det inte göra att man fick bukt med andra, mer subtila, argumentationsfel – som irrelevanta argument (så kallade *red herrings*), falska dilemman, mm – som kan vara nog så viktiga. För att ge både artikelförfattarna, och de tidningar och webbplatser (som *SvT.se*) som publicerar deras alster, incitament att undvika även sådana fel menar jag att vi borde ha fler efterhandsgranskningar av den typ som jag genomför på min blogg.

Avslutningsvis kan man konstatera att fastän vi menar oss leva i "informationsåldern" så lägger vi, som samhälle, förvånansvärt små resurser på att se till att den information vi får oss till livs är tillförlitlig och korrekt. Om vi på allvar menar oss leva i ett informationssamhälle borde vi ta problemen med falsk, missvisande och bristfällig information på mycket större allvar än vad vi gör, både i den politiska debatten och i andra sammanhang.

Fastän vi menar oss leva i "informationsåldern" så lägger vi, som samhälle, förvånansvärt små resurser på att se till att den information vi får oss till livs är tillförlitlig och korrekt.

ledning till hopp, eftersom det visar att det är fullt möjligt att argumentera väl inom ramen för de 6 600 tecken som en *DN Debatt*-artikel får innehålla. Generellt sett tycks artiklar skrivna av medicinare, nationalekonomer och många andra forskare hålla en relativt hög standard (även om exempel på motsatsen finns) medan artiklar skrivna av politiker i genomsnitt håller lägre kvalitet och ofta är vaga och substanslösa.

Jag menar vidare att mitt experiment visar att det inte finns några principiella hinder mot att genomföra den här typen av granskningar. Inte bara debattartiklar, utan även t ex valdebatter och politiska tal, borde granskas. Om sådana granskningar gjordes tillräckligt väl, marknadsfördes tillräckligt väl, och fick tillräckligt mycket respekt, tror jag att de skulle kunna göra mycket för att höja nivån på den politiska debatten.

Ett första steg, som vore enkelt att genomföra men som skulle höja standarden betydligt, vore att tidningarna krävde att alla faktapåståenden som framförs i debattartiklar, ledartiklar och andra opinionsartiklar belades med källor som länkades till i artikeln. Detta är redan standard på många håll – t ex på *Wikipedia* – och mycket lätt att genomföra.

Att detta är nödvändigt visas inte minst av det faktum att många av de faktapåståenden som görs på *DN Debatt* är felaktiga eller missvisande när man kollar upp dem. Dessutom skulle det ju starkt underlätta för mig och andra granskare om alla faktapåståenden belades med länkade källor. Som det nu är går en stor del av tiden jag lägger på dessa granskningar åt att leta efter stöd åt författarnas faktapåståenden.

Stefan Schubert är postdoc i filosofi vid London School of Economics